

opinie & analyse

Dat we zonder vrijwilligerswerk niet voldoende mondkmaskers hebben, vindt **GAEA SCHOETERS** problematisch.

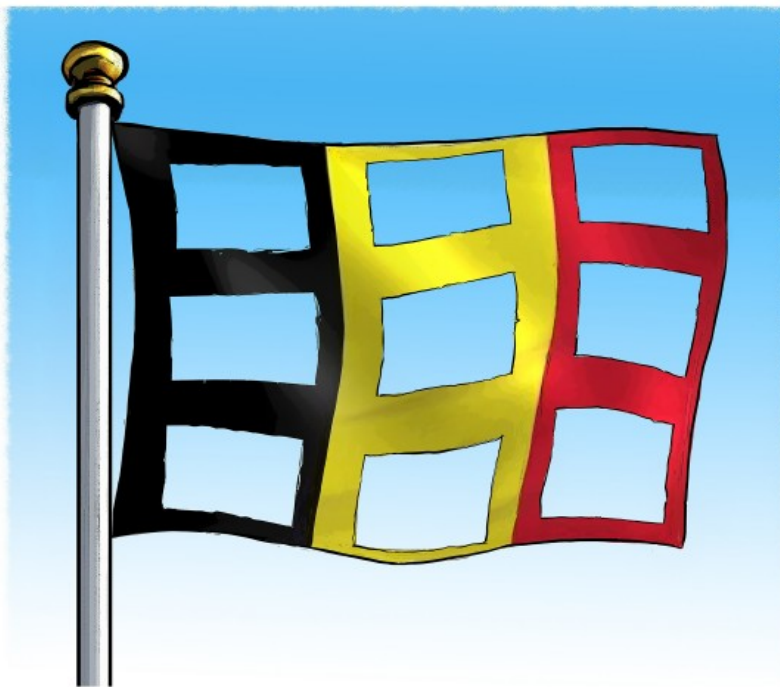
De Warmste Week, de extra lange corona-editie

GAEA SCHOETERS

Wie? Schrijfster en journaliste.

Wat? Dat de overheid op de burgers rekent, en zelf niet in staat is snel en adequaat te handelen in deze crisis, wijst op systeemfalen.

© Ruben L. Oppenheimer

De burgerinitiatieven CoronaDenktank en CommunicatiePro's tegen #COVID19BE hebben de Nationale Naaiactie gelanceerd. De bedoeling is herbruikbare mondkmaskers te maken voor iedereen, onder het motto: 'Ik bescherm jou, jij beschermt mij.' Hun DIY-handleiding, die al geruime tijd online staat op www.maakjemondmasker.be, is intussen al 1,83 miljoen keer gedownload. Prachtig toch, al dat vrijwilligerswerk. Al die burgersolidariteit. Wel, nee.

Natuurlijk is het een geweldig initiatief. Net als de vele andere burgerinitiatieven die de coronadenktanks de afgelopen weken lanceerden. Voor mondkmaskers, maar ook voor armoedebestrijding, voor de voedselbanken, voor de cultuursector. Vrijwilligerswerk is prachtig, ook voor de maatschappelijke betrokkenheid, maar als het plots een noodzaak wordt, omdat er anders geen mondkmaskers zijn, dan wordt het problematisch. De aanpak van de coronacrisis begint met de dag meer op een te lang uitgesponnen Warmste Week te lijken, waarbij de overheid haar zorgtaken outsourcet aan onbetaalde vrijwilligers. Omdat ze zelf niet in staat is haar kerntaken te vervullen.

Beschamende powerpoint

Ik zag CommunicatiePro's vijf weken geleden ontstaan als een hoogprofessionele, goed genetwerkte Facebookgroep, die wilde informeren, faciliteren en handelen. Eerst was de relatie met de overheid wat ongemakkelijk, nadien gingen de denktanks steeds nauwer samenwerken met de bevoegde instanties: de virologen, de natio-

nale crisiscel, de kabinetten ... En wat blijkt? Telkens lopen ze ver voor op de overheid. Ze weten meer, anticiperen vroeger, handelen sneller, zetten betere campagnes op. Omdat ze niet gehinderd worden door bureaucratische vertraging, politieke recuperatie, druk van lobbygroepen én een gebrek aan flexibiliteit om met het beschikbare budget aan de slag te gaan. Nog voor de Veiligheidsraad klaar was met de presentatie van zijn beschamende powerpoint, hadden zij al infolimpjes klaarstaan die uitleggen waarom en hoe je een mondkmasker moet gebruiken. *Expert approved.*

Als de burger de crisis sneller en beter weet te managen dan de staat, gratis dan nog, moet die burger daar iets voor terugkrijgen

Dat toont een systeemfalen aan: een overheid die in crisissen niet snel en adequaat kan handelen omdat ze zichzelf structureel voor de voeten loopt, is geen goede overheid. Evenmin kan het de bedoeling zijn dat ze keer op keer bespaart op de zachte sectoren, en dat de burger telkens weer het gat toe fietst. Nog wraakroepender wordt het als de burger dat gratis doet, uit liefdadigheid, terwijl de overheid haar belastinggeld alleen inzet om bedrijven te ondersteunen. En er vervolgens geen bud-

get overblijft voor premies voor wie, onvoldoende beschermd, bleef verder werken in de zorgsector. Of achter een winkelkassa. Applaus compenseert niet alles.

Aanfluiting van de goodwill

Dat zoveel mensen bereid zijn zich in te zetten voor burgerinitiatieven (ComPro's alleen al kan rekenen op 5.000 vrijwilligers-uren per week), bewijst dat er een ruim sociaal draagvlak is voor de aanpak van de crisis. En een grote maatschappelijke betrokkenheid. Burgers wel de kastanjes uit het vuur laten halen, maar hen in de maatregelen behandelen alsof ze onwetende en onwillige kleuters zijn, die alleen met strikte controles in de hand gehouden kunnen worden, is een aanfluiting van die goodwill.

Maar vooral: als de burger de crisis sneller en beter weet te managen dan de staat, gratis dan nog, moet die burger daar iets voor terugkrijgen. Wel mogen meewerken, maar niet mogen meedenken, dat klopt niet. Elke staatsvorm steunt op een wederkerigheidsprincipe: wij verkiezen politici en verwachten in ruil diensten. Als we die diensten zelf moeten leveren, omdat de staat dat niet voor elkaar krijgt, moeten we in ruil daarvoor deel mogen uitmaken van het beleid, om de exitstrategie te bepalen, maar ook daarna - bijvoorbeeld in een vorm van burgerdemocratie. Laat het vooral aan de burgers over om uit te zoeken hoe precies: ze zullen ook dat ongetwijfeld beter doen. Omdat ze niet worden aangestuurd door allerlei belangen, maar door het maatschappelijk belang. Door burgerzin.

DE MENING

Het coronavirus discrimineert niet

Het was vreemd wakker worden deze Koningsdag. Traditiegetrouw staat Nederland op die dag volledig in het teken van het Oranje-feest: *Wilhelmus*-melodieën, feestvierders op grachten, en jong en oud op drukke marktplaatsen vol bonte verkoopstandjes. Maar dit jaar kleurden de straten niet oranje.

Tot een jaar geleden woonde ik in België, waar ik acht jaar verbleef, maar toch heb ik Koningsdag nooit gemist. Toen ik het aangepaste optreden van het Koninklijk Concertgebouworkest zag, dat het volkslied thuis speelde, en de toespraak van koning Willem-Alexander hoorde, overviel het gemis me. Ik moest even slikken bij de woorden 'hoe bijzonder is het om op afstand van elkaar toch een eenheid te vormen'. Want hoewel ik soms de pretentieuze intellectueel uithang, en beweer niet te geven om folklore, is nu niets minder waar. Ik merk dat ik zoals velen de behoefte heb om terug te vallen op iets vertrouwds, iets groters dan mezelf. Bijvoorbeeld een nationaal feest of een religieuze traditie, zoals de ramadan.

Maar ook de vastenmaand is anders. De ramadan voelt als het weerzien van een oude vriend, maar dit jaar is het iemand van wie je niet goed weet wat te verwachten. Er vinden geen iftar-bezoeken plaats, geen gebeden in de moskee, benefietavonden en lezingen. Vasten is een fysieke en mentale detox. Maar behalve een individuele, is de ramadan een collectieve beleving. Een die nu wat gewalt.

Toch denk ik dat we juist deze ramadan solidairder zijn dan ooit. Of je nu moslim bent, niet-praktiserend of niet-religieus: we vasten nu allemaal een beetje. Iedereen ervaart een moment van zelfreflectie en beperking. Zowel de ramadan als corona ontwricht de dagelijkse routine. We lezen en horen overal dat mensen door corona anders gaan kijken naar hun leven.

Wanneer alles om je heen stilvalt, hoef je geen filosoof te zijn om de ongemakkelijke vraag te stellen hoe wij zelf een aandeel hebben gehad in deze pandemie. Van onze inmenging in de ecosystemen, ons consumptie- en producerend gedrag tot de relatie met de ander. We ervaren wat ontwrichting en onzekerheid met ons doen. Zo kunnen we voorstellen hoe mensen in conflictgebieden moeten leven, maar ook zij dichter bij huis, daklozen en mensen met geestelijke problemen, voor wie een vorm van sociale isolatie de standaard is.

Er is daarom geen beter of slechter moment dan nu om als samenleving te kijken waar bijsturing nodig is voor het streven naar een solidaire, eerlijke wereld. Want corona is een ellendig virus, maar je kan het nageven: het discrimineert tenminste niet.

SAKINA ELKAYOUI
Is journaliste en columnist. Deze week verzorgt ze 'De mening' in dS Avond.